

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) และเมื่อต้องเผชิญหน้ากับปัญหาท้าทายต่าง ๆ ที่รออยู่ในอนาคต มนุษย์จึงได้มองเห็นคุณค่าของเนกอนันต์ของการศึกษา เพื่อนำไปสู่การมีชีวิตที่ดีขึ้นในศตวรรษใหม่ ในวงการศึกษาค้นคว้าของเทคโนโลยีดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาการเผชิญกับข้อมูลมหาศาล ซึ่งไม่สามารถจัดการและไม่สามารถใช้ข้อมูลเหล่านั้นก่อให้เกิดประโยชน์ได้ การเปลี่ยนแปลงและปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ทำให้มนุษย์จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพ จึงทำให้เกิดความจำเป็นในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ใหม่และทักษะชีวิตชุดใหม่ (ทศนา เขมมณี, 2555) อีกทั้งปัจจุบันมนุษย์อยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ที่ไม่มีความแน่นอน ทักษะเดิม ๆ ที่มนุษย์มีและใช้ได้ในโลกยุคก่อน ๆ ไม่สามารถใช้ได้ผลในยุคปัจจุบันและอนาคต มนุษย์ต้องเรียนรู้ทักษะใหม่ เพื่อความอยู่รอดในสังคม (Martin, 2010)

การพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับนโยบายการบริหารย่อมต้องอาศัยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลาย ฝ่าย และมุ่งให้เกิดผลต่อผู้เรียนโดยตรงอย่างไรก็ดีจะเห็นได้ว่าในส่วนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดนั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดและส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศให้มีความรู้และคุณลักษณะที่เหมาะสมคือครูผู้สอน โดยครูจะต้องสอนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีคุณภาพ และมีความรับผิดชอบในงานที่ทำ (ทวิศักดิ์ จินดารักษ์, 2560) กอปรกับบทบาทหน้าที่ของครูในศตวรรษที่ 21 ครูจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนหรือผู้บรรยายมาเป็นโค้ชสอน และสิ่งสำคัญคือผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปบูรณาการและต่อยอดได้ สามารถช่วยให้ผู้เรียนแก้ไขความรู้อันผิด ซึ่งผู้เรียนในปัจจุบันไม่ได้เรียนเฉพาะจากโรงเรียนอีกต่อไป (วิจารณ์ พานิช, 2555) จะเห็นได้ว่า ครูมีอีกบทบาทหนึ่งคือการเป็นนักจัดการการเรียนรู้ มีความสามารถในการประสาน เอื้ออำนวยความสะดวก นำความรู้หรือแนะนำผู้รู้ให้แก่ผู้เรียน ทั้งนี้เพราะความรู้จากแหล่งหลักไม่ได้มีอยู่ในหนังสือแต่ยังอยู่สังคมโดยรอบ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ในการเรียนรู้แห่งอนาคต ครูผู้สอนในฐานะบุคคลสำคัญในการจัดการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ เป็นครูมืออาชีพรู้จักปรับเปลี่ยนวิธีสอน และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อยู่เสมอ มีนวัตกรรมหรือแนวคิดใหม่ ๆ อันจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและยั่งยืน ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้ระบบการศึกษาประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลักคือ 1) คัดบุคคลที่เหมาะสมมาเป็นครูและมีคุณภาพเพราะคุณภาพของครูคือหัวใจของการศึกษาที่มีคุณภาพ 2) พัฒนาครูให้เป็นผู้สอนที่มีประสิทธิภาพสามารถจัดการเรียนรู้และจัด

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน 3) สร้างระบบการสอน ที่มั่นใจได้ว่าจะสามารถสอนดีที่สุดแก่เด็กทุกคนเพราะเด็กทุกคนมีความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ (ทีศนา แชมมณี, 2555) จะเห็นได้ว่าครูถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างมากในการให้การศึกษาและการเรียนรู้ ทั้งในด้านวิชาการและประสบการณ์ ตลอดจนเป็นผู้ที่มีความเสียสละ ดูแล เอาใจใส่ สั่งสอน อบรมให้เด็กได้พบกับแสงสว่างแห่งปัญญาอันเป็นหนทางแห่งการประกอบอาชีพ เลี้ยงดูตนเอง รวมทั้งนำพาสังคมประเทศชาติก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง สำหรับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพครูต้องมีคุณลักษณะเป็นผู้ชี้แนะการเรียนรู้และเป็นตัวแทนในการนำผู้เรียนท่องเที่ยวไปสู่โลกแห่งการเรียนรู้ ครูมีบทบาทในฐานะเป็นตัวแทนของการเรียนรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2555)

ในศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยจำเป็นต้องค้นหายุทธศาสตร์ใหม่ในการพัฒนาระบบการศึกษา ดังที่ ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช กล่าวว่า “การศึกษาที่ถูกต้องสำหรับศตวรรษใหม่ต้องเรียนให้บรรลุทักษะ” คือทำได้ต้องเรียนเลย จากรู้วิชาไปสู่ทักษะในการใช้วิชาเพื่อการดำรงชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริง การเรียนจึงต้องเน้นเรียนโดยการลงมือทำหรือการฝึกฝนนั่นเอง และคนเราต้องฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นตลอดชีวิต “เครื่องมือเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับ การเรียนรู้ร่วมกันของทั้งผู้บริหารการศึกษาครูและผู้เรียนบนฐานคิด” กระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่า “ความรู้ และกระบวนการหาคำตอบสำคัญกว่าคำตอบ โดยใช้ฐานคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) เพื่อรองรับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับประเทศไทย ในศตวรรษที่ 21 การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและส่งเสริมการผลิตกำลังคนที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีเศรษฐกิจโลกในศตวรรษที่ 21 โดยอยู่บนพื้นฐานความเป็นไทยและฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เข้าใจตัวตนความเป็นไทยอย่างเข้มแข็งก่อนเข้าสู่เวทีประชาคมอาเซียนอย่างยั่งยืน (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2558)

การจะปฏิรูปการศึกษาของไทยนั้น ครูเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งที่จะทำให้เกิดการพัฒนาผู้เรียน ครูจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลก และทัดเทียมกับมาตรฐานสากล เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทุกระดับชั้น การพัฒนาครูประกอบด้วยปัจจัย 3 อย่างดังที่กล่าวมาข้างต้น โดยในแต่ละปัจจัยเป็นแรงจูงใจสำคัญที่จะส่งเสริมให้ครูเกิดความต้องการพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นครูที่ดีมีความเป็นมืออาชีพ โดยสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาได้กำหนด ลักษณะของครูที่ดี ที่พึงประสงค์ว่าควรมีลักษณะสำคัญคือ มีความรู้ในวิชาที่สอนรู้จักแสวงหาความรู้ใหม่ อธิบายได้รวบรัด ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย มีบุคลิกภาพดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย พุดจาไพเราะ นุ่มนวล น้ำเสียงชัดเจน มีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2558)

การจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ในแต่ละชั้นเรียนจะมีนักเรียนที่มีความสามารถที่หลากหลายและแตกต่างกัน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 10 ที่ระบุว่า การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานรัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่มีการเก็บค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ในมาตรา 22 ยังระบุถึงหลักการจัดการศึกษาว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ต้องจัดการศึกษาที่พัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ดังนั้น ครูทุกคนจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องแสวงหาวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา (สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2558) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นนวัตกรรมใหม่เพื่อการทำหน้าที่เป็นครูเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการสอน สอนให้น้อย เรียนรู้ให้มากขึ้น นั่นคือการเปลี่ยนห้องที่ใช้สำหรับเรียนแบบท่องจำให้เป็นห้องทำงาน ทำให้ผู้เรียนมีความสุขเกิดการเรียนรู้ร่วมกันซึ่งเปลี่ยนการสอนของครูเป็นมาเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมครูเปลี่ยนบทบาทจากสอนเนื้อหาสาระมาเป็นสร้างแรงบันดาลใจ สร้างความท้าทาย ความสนุกในการเรียนรู้และเกิดประสบการณ์ใหม่ของนักเรียนเพื่อการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้การจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับและเหมาะสมกับสังคมในยุคปัจจุบัน ระบบเศรษฐกิจเริ่มเข้าสู่สังคมความรู้ใช้ความรู้เป็นฐานสร้างนวัตกรรม และเน้นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้โรงเรียนถือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนและผลิตกำลังคนให้มีศักยภาพสามารถแข่งขันกับนานาชาติ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี เมื่อโลกย่างเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 กระแสโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาลในทุก ๆ ด้าน (วิจารณ์ พานิช, 2555) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นนวัตกรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตที่ดีในยุคศตวรรษที่ 21 ให้นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มทำงานร่วมกันเป็นแบบโครงการ (Project -Based Learning) เป็นเรียนเน้นความร่วมมือหรือช่วยเหลือแบ่งปันกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนลดความรู้สึกลดเดี่ยวได้เรียนรู้และฝึกทักษะร่วมกันกับเพื่อนสามารถดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (DoFour, 2006) นอกจากนี้ Hord et al. (1997) ยังได้กล่าวว่า การพัฒนาองค์การให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่บุคลากรทุกคน ต้องมีภาวะผู้นำร่วมสร้างค่านิยม กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยมุ่งเน้นการเกิดการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้บริหาร สนับสนุนโดยสร้างเงื่อนไขเพื่อการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้รับความร่วมมือรวมพลังของทุกคน ในองค์การเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สามารถทำให้เกิดการพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง ชุติพร เกียรติสง, (2556) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาวัฒนธรรมองค์การ เพื่อส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าปัจจัย วัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ นั่นคือ สมาชิกในสถานศึกษาต้องมีการกำหนดทิศทางที่ชัดเจน ให้การสนับสนุน การจัดการประสานความร่วมมือกัน ติดต่อสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารและความรับผิดชอบของสมาชิกในสถานศึกษา การปฏิรูปการศึกษาไทยแต่ละครั้ง ล้วนเพื่อการพัฒนาการศึกษาไทยอย่างยั่งยืน

ครูที่มีคุณภาพเป็นครูมืออาชีพ ย่อมส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน คุณภาพของการศึกษา และคุณภาพของสังคม นี่คือนโยบายสำคัญ ครูจะต้องเปลี่ยนตัวเองให้เป็น“ครูอาชีพ”ไม่ใช่เป็นเพียงคนที่ทำ“อาชีพครู”กล่าวคือ ครูจะต้องพัฒนาตนเองทั้งในด้านความรู้ ความคิด ทักษะการสอนตลอดจนคุณธรรมให้ทันความเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อวิชาชีพอยู่เสมอ โดยเหตุนี้ศาสตร์ของความเป็นครูจึงเป็นศาสตร์ที่ต้องใช้กระบวนการคิด กระบวนการวิเคราะห์ และกระบวนการวิจัยควบคู่กันไป (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และนักรบ หมี่แสน, 2560)

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรในสังกัดให้สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ จัดและส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ให้มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ โดยมีสถานศึกษาในสังกัด คือ โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ และศูนย์การศึกษาพิเศษทุกจังหวัดทั่วประเทศ ทั้งนี้โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น เป็นโรงเรียนเฉพาะความพิการ มีหน้าที่ ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รับนักเรียนประเภทอยู่ประจำและไปกลับ มีเขตบริการในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 20 จังหวัด จากการประชุมสรุปงานกลุ่มบริหารงานบุคคลของโรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น ประจำปีการศึกษา 2564 มีบทสรุปว่า ครูและบุคลากรขาดความรู้ ทักษะกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบใหม่ๆ อาทิ การนำเทคโนโลยีมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน การฟื้นฟูนักเรียนด้วยความรู้องค์รวม เป็นต้น รวมทั้งการรายงานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา (Self Assessment Report : SAR) ปีการศึกษา 2564 ของโรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น ได้สรุปผลเกี่ยวกับจุดที่ควรพัฒนา และแนวทางการพัฒนาในอนาคตไว้ว่า 1) ด้านกระบวนการบริหาร และการจัดการ การพัฒนาครูและบุคลากรให้ความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ อยู่ในระดับต่ำ ควรมีการส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้จากการอบรม สัมมนา และศึกษาต่อที่สูงขึ้นเพื่อนำองค์ความรู้มาพัฒนาคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ (PLC) เข้ามาใช้ในการพัฒนาตนเอง และแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน รวมทั้งควรกระตุ้นให้ครูได้เห็นความสำคัญของการนำกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทั้งด้านการจัดการเรียนรู้ และการฟื้นฟูสมรรถภาพนักเรียนอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายของการจัด การเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น (โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น, 2564) และสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สังคม และเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อบทบาทของครูในศตวรรษที่ 21 ครูจำเป็นต้องพัฒนาทักษะและสมรรถนะเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ดังนั้น ครูของโรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่นจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ มี

ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและแนวคิดของการจัดการเรียนรู้สู่ศตวรรษปัจจุบัน มีทักษะในการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และครูต้องมีความรู้ และทักษะในการประเมินผลการเรียนรู้แบบใหม่ และกระบวนการเฉพาะด้านในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2560) ครูการศึกษาพิเศษเป็นวิชาชีพ ครูที่ต้องรับผิดชอบมากกว่าครูทั่วไปซึ่งต้องใช้ความทุ่มเท อดทน มานะ และมีความเมตตาที่สูงในการดูแลเด็กพิการ

จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยในฐานะรองผู้อำนวยการของโรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น ที่รับผิดชอบกำกับดูแลกลุ่มบริหารวิชาการ จึงมีความสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น โดยกลยุทธ์ดังกล่าวเกิดประสิทธิผลต่อองค์กรมากที่สุด บุคลากรได้รับการพัฒนาตามความต้องการ ครูมีลักษณะพื้นฐานของการเป็นครูที่ดี มีองค์ความรู้ มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีทักษะในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ก้าวทันเทคโนโลยี พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา พัฒนาทักษะการสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม ตลอดจนการปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของจรรยาบรรณครูและเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ส่งผลให้เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สามารถใช้ชีวิตสังคมได้อย่างมีความสุข สถานศึกษา ครูและบุคลากร ได้รับการยอมรับจากชุมชนและสังคมต่อไป

2. คำถามการวิจัย

2.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น อยู่ในระดับใด

2.2 กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น ควรเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

3.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น

3.2 เพื่อพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น

3.3 เพื่อประเมินกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น ในครั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตของการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

4.1 ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น

4.1.1 กลุ่มเป้าหมาย

4.1.1.1 กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากร โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 4 คน ครู และบุคลากร จำนวน 150 คน รวมทั้งสิ้น 154 คน

4.1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

4.1.2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพครู

4.1.2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21

4.1.2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น

4.1.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาของดำเนินการศึกษาวิจัยในปีการศึกษา 2565 คือ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2565 - เดือนมีนาคม 2566

4.1.4 ขอบเขตด้านตัวแปร

สภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น มีทั้งหมด 5 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงาน 2) ด้านการบริการที่ดีที่ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 3) ด้านการพัฒนาตนเองด้วยเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการทำงานเป็นทีมโดยการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วม และ 5) ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพในยุคดิจิทัล

4.2 ระยะที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น

4.2.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ นักวิชาการวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา อาจารย์ที่สอนหลักสูตรการบริหารการศึกษา

ในมหาวิทยาลัย ตัวแทนจากศึกษาธิการจังหวัด และนักการศึกษาที่มีความสามารถด้านการจัดการ
แนวทางหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย
ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน อาจารย์ที่สอนหลักสูตรการบริหาร
การศึกษาในมหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน ตัวแทนจากศึกษาธิการจังหวัด จำนวน 1 คน และครูต้นแบบ
ด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน ตัวแทนจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน

4.2.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1) แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์
- 2) แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21

4.2.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาของดำเนินการศึกษาวิจัยในการศึกษา 2565 คือ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม
2565 – เดือนมีนาคม 2566

4.2.4 ขอบเขตด้านตัวแปร

กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียน
ศรีสังวาลย์ขอนแก่น

4.3 ระยะที่ 3 ประเมินกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น

ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษ
ที่ 21 โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น โดยใช้วิธีการประชาพิจารณ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Public
hearing of stakeholders) จำนวน 21 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน
รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน หัวหน้าฝ่าย จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 10 คน
ผู้ปกครอง จำนวน 4 คน และผู้แทนชุมชน จำนวน 2 คน โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การประเมินคุณภาพ
ของร่างกลยุทธ์ตามหลักของ Guskey (2000) ซึ่งพิจารณาจากเกณฑ์ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความเหมาะสม
(propriety) 2) ความสอดคล้อง (congruity) 3) ความเป็นประโยชน์ (utility) และ 4) ความเป็นไปได้
(feasibility) ผู้วิจัยนำข้อสรุปจากผลการดำเนินการที่ได้ แล้วทำการปรับปรุงกลยุทธ์ฉบับสมบูรณ์
เสนอเป็นกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนศรีสังวาลย์
ขอนแก่น สรุปและรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อไป

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น ไว้ดังต่อไปนี้

5.1 กลยุทธ์ หมายถึง แผนงานและทิศทางการทำงานที่ชัดเจน เพื่อให้การพัฒนาสมรรถนะครูบรรลุสู่ความสำเร็จ โดยกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 มี 6 องค์ประกอบ ดังนี้

5.1.1 วิสัยทัศน์ (Vision) หมายถึง ภาพความตั้งใจหรือสิ่งที่พึงปรารถนาอย่างกว้าง ๆ ในอนาคตเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ต้องการให้เกิดขึ้นเป็นจริงในอนาคตข้างหน้า (ในระยะเวลา 4 ปี) เพื่อนำไปสู่การกำหนดภารกิจและจุดหมายที่มีความชัดเจนในอนาคตร่วมกัน

5.1.2 พันธกิจ (Mission) หมายถึง ภารกิจของสถานศึกษาในการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ที่จะต้องดำเนินการร่วมกันหรือกิจกรรมตามกรอบภาระหน้าที่ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่ร่วมกันกำหนดขึ้น

5.1.3 เป้าประสงค์ (Goals) หมายถึง จุดมุ่งหมายปลายทางหรือผลลัพธ์สุดท้ายในการดำเนินการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการ ที่เครือข่ายความร่วมมือกันในการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการร่วมกัน

5.1.4 ประเด็นกลยุทธ์ (Strategy issues) หมายถึง ประเด็นหลัก ๆ ที่ต้องคำนึงถึงและหยิบขึ้นมาทำแผนเพื่อให้บรรลุสู่เป้าประสงค์

5.1.5 แนวทาง (Measure) หมายถึง การดำเนินการเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการเป็นครูมืออาชีพ

5.1.6 ตัวชี้วัด (Indicator) หมายถึง ตัวชี้วัดความสำเร็จเพื่อนำไปตรวจสอบการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21

5.2 สมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ความรู้ ทักษะ ศักยภาพทัศนคติ จริยธรรม ความสามารถ คุณลักษณะและบุคลิกลักษณะของครูโรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น ต้องมีและจำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพในยุคศตวรรษที่ 21 มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้

5.2.1 การมุ่งสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพ ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ กำหนดเป้าหมาย ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน และปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพและผลงานอย่างต่อเนื่อง

5.2.2 การบริการที่ดีโดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง การเต็มใจ ในการให้บริการ โดยศึกษาความต้องการของผู้รับบริการ บริการด้วยความเต็มใจ ยิ้มแย้มแจ่มใส รวดเร็ว ให้เกียรติผู้รับบริการ แก้ปัญหาให้ผู้รับบริการ ยืดความต้องการของผู้รับบริการเป็นสำคัญ และบริการเกินความคาดหวัง

5.2.3 การพัฒนาตนเองด้วยเทคโนโลยีเพื่อการจัดการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ติดตาม แลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ พัฒนางาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ นำดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาตนเองและนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กพิการ

5.2.4 การทำงานเป็นทีมโดยการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วม หมายถึง การให้ความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุน เสริมแรงให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นหรือทีมงาน แสดงบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสมในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อสร้างและดำรงสัมพันธ์ภาพของสมาชิกโดยนำกระบวนการเทคโนโลยีมาเป็นขั้นตอนการทำงานเพื่อแนวทางการแก้ปัญหา ตลอดจนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

5.2.5 จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพในยุคดิจิทัล หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักคุณธรรมจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพครู เช่น ยึดมั่นในอุดมการณ์วิชาชีพ เสียสละ อุทิศตน ยกย่อง ชื่นชมผู้ที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดีต่อเด็กพิการและสังคม เช่น ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ตรงต่อเวลา ปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีขององค์การ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อเด็กพิการและเพื่อนร่วมงาน เป็นแบบอย่างที่ดีในการส่งเสริมให้ผู้อื่นปฏิบัติตนตามหลักจรรยาบรรณวิชาชีพครูเพื่อสร้างความศรัทธาในวิชาชีพครูภายใต้ยุคสังคมดิจิทัล

5.3 นักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ หมายถึง นักเรียนที่มีอวัยวะไม่สมบูรณ์หรือขาดหายไป กระดูกหรือกล้ามเนื้อผิดปกติ มีอุปสรรคในการเคลื่อนไหว ความบกพร่องดังกล่าว อาจเกิดจากโรคทางระบบประสาท โรคของระบบกล้ามเนื้อและกระดูก การไม่สมบูรณ์มาแต่กำเนิด อุบัติเหตุและโรคติดต่อ หรือมีความเจ็บป่วยเรื้อรัง หรือมีโรคประจำตัว ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่องในห้วงเวลาที่เข้ารับการศึกษาในโรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น

5.4 ครู และบุคลากร หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง และพี่เลี้ยงเด็กพิการ ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น เป็นเวลา อย่างน้อย 2 ปี

5.5 โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาและฟื้นฟูสมรรถภาพนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเภทอยู่ประจำ

6. ประโยชน์ที่ได้รับ

การวิจัยนี้มีประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ดังนี้

6.1 โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น สามารถนำกลยุทธ์ไปวางแผนพัฒนาครูในสถานศึกษา เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่สอนอย่างครือมืออาชีพ พร้อมทั้งจะทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดียิ่งขึ้น

6.2 โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น สามารถนำกลยุทธ์ไปใช้เป็นสารสนเทศในการวางแผนปรับปรุง และพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาต่อไปในอนาคต

6.3 ครูสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความรู้ ความสามารถอย่างต่อเนื่องการทำงานอย่างมืออาชีพ สร้างความก้าวหน้าทางวิชาชีพการศึกษาพิเศษ และพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพอย่างเต็มศักยภาพ